

Argument

Între mijloacele instructiv-educative, jocurile didactice ocupă locul cel mai important prin influența pe care o exercită asupra celor mai profunde laturi ale personalității copilului prin rolul său în formarea unei gândiri corecte.

Jocurile didactice reprezintă forma de activitate care îmbină în mod armonios sarcinile instructive cu latura distractivă. Jocul didactic realizează în practică dorința învățării prin joc prin organizarea unor activități special create de adulți în acest scop.

Îmbinând distracția, surpriza, buna dispoziție cu sarcina didactică, apelând la potențialul intelectual, moral și fizic al copiilor, acesta asigură o activitate complexă, interesantă, plăcută, antrenantă, dezvoltă flexibilitatea gândirii, perseverența în acțiune, spiritul de cooperare, consolidează o serie de deprinderi, stimulează inițiativa, creativitatea.

Jocul didactic are o structură specifică care reușește să îmbine într-o fină țesătură, sarcina didactică – problema pe care trebuie să o rezolve copilul în cadrul jocului, însușindu-și în acest mod anumite cunoștințe sau deprinderi, regulile și elementele de joc.

Jocul didactic angajează în activitatea de cunoaștere cele mai importante procese psihice, cele mai intime operații ale acestora, având în același timp un deosebit rol formativ-educativ.

Îmbrăcând haina jocului, activitățile devin atractive, accesibile și oferă multiple posibilități pentru însușirea structurilor gramaticale a unei vorbiri corecte, fluente, expresive a îmbogățirii vocabularului.

Compuse sub diverse forme, începând cu recunoașterea și denumirea unor obiecte, alcătuirea unor propoziții simple și apoi dezvoltate și ajungând până la despărțirea propoziției în cuvinte și a cuvintelor în silabe, jocurile didactice fac apel la despărțirea propoziției în cuvinte și a cuvintelor în silabe, jocurile didactice fac apel la cunoștințele copiilor, reușind să le aprofundeze și sistematizeze, înlătură starea de pasivitate, stimulează interesul cognitiv și au o mare valoare formativă pentru că ajută la educarea conduitei verbale.

Capitolul I

1.1. Educația intelectuală prin joc.

Esența educației vizează selectarea și transmiterea valorilor de la societate la individ. Conținutul acestor valori este extrem de diversificat: valori culturale, științifice, tehnologice, morale, estetice – dar selectate, prelucrate și integrate într-un tot unitar, aceste valori alcătuiesc conținutul educației.

Educația intelectuală este una din laturile educației care constă în selectarea, prelucrarea și transmiterea valorilor sub formă de cunoștințe, priceperi, deprinderi, capacități.

Educația intelectuală contribuie la dezvoltarea personalității, la formarea unor motive interioare care să declanșeze și să stimuleze activitatea de învățare și cunoaștere, precum și la înzestrarea cu procedee de lucru specifice muncii intelectuale.

Educația intelectuală include două mari sarcini:

1. Informarea intelectuală

2 Formarea intelectuală

Informarea intelectuală constă în transmiterea și asimilarea valorilor științifice prelucrate în conformitate cu anumite principii și norme didactice sau ordonate într-un anume fel cu scopul de a facilita înțelegerea și însușirea lor.

Din punct de vedere pedagogic informarea intelectuală vizează trei mari întrebări: cât, ce și cum să se transmită.

Aceste întrebări vizează pe de o parte operația de selectare a valorilor științifice (cât și ce), iar pe de altă parte operația de transmitere care o implică și pe cea de asimilare (cum).

Raportarea informării intelectuale la procesul învățării presupune ca soluționarea și sistematizarea cunoștințelor să răspundă cerințelor învățării depline.

Prin eliminarea unor cunoștințe neesențiale se va ajunge la dereglarea procesului de asimilare prin apariția unor fenomene negative: stare de oboseală, surmenaj, superficialitate în învățare.

În cadrul informării intelectuale, calitatea cunoștințelor, evaluată din punct de vedere psihopedagogic trebuie să primeze asupra cantității.

Principalii indicatori ai calității cunoștințelor sunt: puterea explicativă a cunoștințelor, nivelul lor de generalitate, locul pe care îl ocupă în ansamblul celorlalte cunoștințe.

Cantitatea și calitatea cunoștințelor selectate și transmise trebuie să fie în concordanță cu particularitățile profilului psihologic al vârstei.

Informarea intelectuală depinde foarte mult de metodele și procedeele pe care le folosesc cadrele didactice.

O formă de activitate, atractivă și accesibilă copilului, prin care se realizează o bună parte din sarcinile educaționale o reprezintă jocul didactic.

Jocul didactic are rolul de a instrui pe copii de a le consolida și de a le preciza cunoștințele despre lumea înconjurătoare.

Fiecare joc didactic trebuie să îmbine armonios elementul instructiv și exercițiul cu elementul distractiv.

Valoarea practică a jocului didactic constă în faptul că în procesul desfășurării lui, copilul are posibilitatea să-și aplice cunoștințele, să-și exerseze priceperile și deprinderile ce s-au format în cadrul diferitelor activități.

Contrar unor teorii care susțin că jocul și educația se exclud reciproc fiind două acțiuni cu specific aparte, în practică, jocul a fost dintotdeauna socotit ca o modalitate de educație pusă în slujba dezvoltării activității mentale, a celei senzoriale, a exprimării plastice, ritmice, verbale, grafice.

Pe plan teoretic, ideea de a folosi jocul în scopuri educative a fost încă din antichitate exprimată de Platon, mai târziu în vremea Renașterii de Vittorino da Feltre, iar în epoca modernă de Froebel, Montessori.

Epoca noastră este cea care a făcut din joc un adevărat instrument educativ o bază a metodelor de instruire și educație în învățământul preșcolar și cel primar.

Jocurile didactice au un rol foarte important, deoarece introduse în structura lecțiilor, se poate face o îmbinare care facilitează procesul de asimilare și consolidare a cunoștințelor.

2. *Formarea intelectuală* presupune o activare prin intermediul informației, a potențialului copiilor.

Sarcina de bază a educației intelectuale este dezvoltarea proceselor intelectuale.

Dacă copilului îi vor fi formate și dezvoltate capacitățile intelectuale, operațiile mintale, el se va integra mai ușor în viața socială și va reuși să rezolve mai repede problemele care apar în viața sa. Un rol însemnat în dezvoltarea proceselor

intelectuale îl are modul cum sunt însușite cunoștințele, metoda de predare folosită.

Metodele bazate pe activitatea proprie a elevului, metodele euristice au o contribuție mai mare la dezvoltarea proceselor intelectuale, în special la dezvoltarea gândirii, decât la metodele expositive.

În formarea intelectuală la vârsta preșcolară și școlară se pot stabili următoarele categorii:

a) Dezvoltarea unor capacități intelectuale de natură instrumentală care se referă la stăpânirea unui ansamblu coerent de cunoștințe, priceperi, deprinderi necesare asimilării culturii generale și profesionale.

Exemple: însușirea limbii materne, învățarea scris-cititului, formarea priceperilor și deprinderilor de calcul mintal¹.

Fără limbaj nu este posibilă gândirea și învățarea. Atenția educatorilor trebuie să fie îndreptată spre însușirea și înțelegerea corectă a limbii, folosirea acesteia în procesul comunicării a depistării și corectării eventualelor tulburări de vorbire.

Învățarea orală a limbii constituie premiza învățării citit-scrisului, instrumente indispensabile procesului educativ.

Învățarea operațiilor cu numere, formarea priceperilor și deprinderilor de calcul mintal și în aceeași categorie a capacităților de ordin instrumental.

b) Dezvoltarea capacităților intelectuale operaționale și funcționale

---

1 Cerghit Ioan, *Metode de învățământ*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980, pag. 125-216

Copilul de vârstă preșcolară percepe elementele vizibile ale întregului, fără a sesiza relațiile dintre ele.

Antrenându-i în efectuarea unor observații corecte, dirijate, orientate în direcția cunoștințelor despre mediu și om, despre obiecte și fenomene ale naturii, despre animale și viața lor, despre activitățile oamenilor, reușim să realizăm *educarea și perfecționarea spiritului de observație*.

Capacitățile intelectuale

Operația este un mod de lucru care se desfășoară pe plan mintal și care reprezintă o interiorizare a operației corecte externe ce constau în manipularea obiectelor reale sau a simbolurilor. Operațiile mintale sunt operații formale care se împart în două categorii: generale și specifice.

Operațiile formale generale sunt implicate în orice act de gândire – analiză, sinteză, abstractizare, generalizare.

Dezvoltarea operațiilor gândirii este rezultatul îndrumării și coordonării întreprinse de educator. Gândirea copilului trebuie orientată și dirijată în concordanță cu obiectivele urmărite și cu nivelul operațional de care dispune, realizându-se trecerea de la acțiunea obiectuală la cea mintală cu ajutorul limbajului oral, apoi a celui intern.

Formarea operațiilor mintale de adunare este un astfel de exemplu. Copilul formează câte o grupă de obiecte pentru fiecare număr, iar prin alăturarea lor stabilește suma. Treptat dispare caracterul de acțiune obiectuală, acțiunea desfășurându-se pe planul limbajului extern, copilul vorbind cu voce tare, iar în cele din urmă operația se desfășoară în gând.

Creativitatea este o capacitate complexă ce ține de personalitatea individului, care se sprijină pe date sau produse anterioare.

Principalii factori în funcție de care se apreciază creativitatea sunt:

1. Originalitatea, care se exprimă prin nouitatea și varietatea răspunsurilor;
2. Flexibilitatea, care constă în posibilitatea restructurării ușoare a cunoștințelor în concordanță cu solicitările schimbătoare ale mediului;
3. Fluența, care se exprimă prin cursivitatea răspunsurilor oferite la întrebări, prin nuanțarea cât mai fină a răspunsurilor.

Creativitatea include trei factori: intelectuali, aptitudinali și de personalitate. Factorii intelectuali se referă la procesele și însușirile intelectuale antrenate în procesul de creație: gândire, imaginație, memorie, inteligență.

Factorii de personalitate se referă la motivații, aptitudini, trăsături de caracter, temperament, aspirații, voință. Persoanele cu un puternic nivel creativ sunt puternic motivate de curiozitate, dorința de a realiza ceva deosebit. Ele dispun de anumite trăsături caracteriale: simț de răspundere, tenacitate, independență, capacitate de efort prelungit, conștiința responsabilității.

Creativitatea poate fi educată, modelată, formată, iar sarcinile jocului trebuie orientate în trei direcții principale:

- depistarea potențialului creativ al copiilor;
- încurajarea manifestărilor creative;